

สสส.

ยามดียามร้ายของนายกรัฐมนตรื

ประเวศ วะสี

ย้อนหลังไปกว่า ๑๐ ปี ชมรมแพทย์ชนบทจัดการวิ่งรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ จากทุกภาคของประเทศ เข้ามาสู่กรุงเทพ รวบรวมรายชื่อประชาชนที่เห็นด้วยกับการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ กว่า ๕ ล้านชื่อ อาจารย์เสม พริ้งพวงแก้ว เป็นผู้แทนมอบรายชื่อทั้งหมดให้แก่ประธานสภาผู้แทนราษฎรสมัยนั้น คือ นายชวน หลีกภัย มีโครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่เกิดขึ้น มีหมอ ๑ คนที่ลงแรงอย่างมาก คือ นายแพทย์หทัย ชิตานนท์ นายแพทย์ประกิต วาทีสาธกกิจ และนายแพทย์ชูชัย สุภวงศ์ มี นส.บังอร ฤทธิภักดี เป็นผู้ประสานงาน โดยที่ตระหนักว่าการสูบบุหรี่เป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเจ็บและความตายให้ประชาชนมากที่สุด นายแพทย์หทัยกับนายแพทย์ประกิตนั้นทุ่มเทต่อสู้กับอิทธิพลและผลประโยชน์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่จะนำความตายมาสู่คนไทย ที่พยายามทุกวิถีทางที่จะให้คนไทยสูบบุหรี่มากขึ้น โดยเฉพาะเด็กและสตรี ในฐานะคนไทยต้องขอขอบคุณคนเหล่านี้ ที่พยายามแทบเลือดตากระเด็นในการที่จะยับยั้งการทำลายชีวิตคนไทย

คนทั่วไปรวมทั้งรัฐบาลด้วย อาจไม่รู้วาระบบบริการสุขภาพวิ่งเข้าสู่ภาวะวิกฤตมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพเพิ่มขึ้นกว่า ๑๐ เปอร์เซ็นต์ต่อปีอย่างต่อเนื่อง จุดวิกฤตคือเงินหมด แต่ทั้งปัญหาไว้ คือความเจ็บ ความตาย ในขณะที่ระบบบริการสุขภาพก็ไม่สามารถรับมือได้ทั้งนี้ เพราะระบบบริการสุขภาพเป็นระบบ “ตั้งรับ” คือรอให้เจ็บป่วยเสียก่อนแล้วจึงค่อย “ซ่อม” ในขณะที่ความเจ็บไข้ได้ป่วยและความตายประมาณร้อยละ ๕๐ เกิดขึ้นโดยไม่จำเป็น ถ้าเรามีระบบ “สร้างสุขภาพ” นำ ที่เรียกว่า “สร้างนำซ่อม”

เพราะวิกฤตระบบบริการสุขภาพ คนสาธารณสุขจำนวนหนึ่งจึงคิดเรื่อง “ปฏิรูประบบสุขภาพ” มากกว่า ๑๐ ปี

โดยหวังว่าจะมีระบบสุขภาพ ที่สร้างสุขภาพให้คนไทยทั้งประเทศอย่าให้เจ็บป่วยล้มตายโดยไม่จำเป็น มี อายุ วัลณ โสขัง พลัง และถ้าเจ็บป่วยแล้วก็ให้มีระบบบริการที่ดีที่สุด

การจะปฏิรูป “ระบบ” เป็นเรื่องยากอย่างยิ่ง และทำไม่ได้ถ้าไม่มีความรู้เชิงระบบ ฉะนั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงมีการออก พรบ. ตั้ง “สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข” (สวรส.) เป็นเครื่องมือสร้างความรู้เกี่ยวกับ “ระบบ” เพื่อนำไปสู่การปฏิรูประบบสุขภาพ

สวรส. ได้พยายามสร้างความรู้หลายอย่างเกี่ยวกับระบบสุขภาพ ระหว่างที่นายแพทย์สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์ เป็นผู้อำนวยการ สวรส. มีนายแพทย์สุภกร บัวสาย ทำงานอยู่ด้วย หมอสุภกรพยายามคิดค้นเรื่อง “การสร้างเสริมสุขภาพ” ว่าทำอะไรจะพลิกทุกภาวะของคนไทยให้เป็นสุขภาพะให้ได้ มี นายแพทย์ประกิต วาทีสาธกกิจ ซึ่งมีประสบการณ์จากการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่มาอย่างโชกโชก

สนับสนุนอย่างเข้มแข็ง หมอสุกกรเพียรพยายามอยู่เป็นแรมปี โดยทำงานร่วมกับกระทรวงการคลัง จนกระทั่งกระทรวงการคลังเห็นด้วย ที่จะออกพระราชบัญญัติเก็บภาษีเหล้าและบุหรี่ร้อยละ ๒ มาเข้า กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

ภารกิจของ สสส. (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ) เป็นภารกิจที่ยิ่งใหญ่แต่ยาก เพราะคำว่าสุขภาพหรือสุขภาพะนั้น หมายถึงสุขภาพะทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม ทางจิตวิญญาณหรือทางปัญญา ซึ่งหมายถึงการพัฒนามนุษย์ สังคม สิ่งแวดล้อม ทั้งหมดทีเดียว ผมลอง ยกตัวอย่างงานใหญ่ ๆ สัก ๑๐ กว่าเรื่อง เพื่อให้เกิดมโนภาพ ว่าถ้าทำได้จริง คนไทยจะมีสุขภาพะ และ ชีวิตที่ดีขึ้นอย่างไร คือ

๑. ลดการบริโภคยาสูบ
๒. ลดการบริโภคแอลกอฮอล์
๓. ลดการตายจากอุบัติเหตุ
๔. มีสุขภาพจิตดี ลดความเครียด
๕. อาหารปลอดภัย
๖. สิ่งแวดล้อมดี ไม่เป็นแผ่นดินอาบยาพิษเยี่ยงปัจจุบัน
๗. มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
๘. ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจพอเพียง
๙. เมืองทุกเมืองเป็นเมืองที่น่าอยู่
๑๐. มีระบบบริการที่ดี
๑๑. มีสันติวิธีและสันติภาพ
๑๒. มีนโยบายสาธารณะเพื่อประโยชน์สุขของมหาชน

ทั้ง ๑๒ ข้อนี้ ถ้าเกิดขึ้นได้จริง คนไทยจะมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นสักเพียงใด

คำถามก็คือว่า เรามีกระทรวงทบวงกรมที่ใช้เงินงบประมาณปีละประมาณ ๑ ล้านล้านบาท ทำไม จึงสร้างสุขภาพะดัง ๑๒ ข้อให้สำเร็จไม่ได้ คำตอบก็คือ ทำได้ยาก

ถ้าง่ายก็ไม่ต้องมี สสส.

เพราะยากจึงต้องมี สสส.

ยกตัวอย่างความยาก เรื่องอุบัติเหตุจากรถ คนไทยตายเพราะอุบัติเหตุจากรถประมาณปีละ ๒๐,๐๐๐ คน บาดเจ็บประมาณ ๑ ล้านคน เสียหายทางเศรษฐกิจไม่น้อยกว่าปีละ ๑๐๐,๐๐๐ ล้านบาท ทำอย่างไร ๆ ก็ไม่ลด นายแพทย์ไพบูลย์ สุริยะวงษ์ไพศาล แห่งคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี พยายามทำงานหาความรู้ในเรื่องนี้มากกว่า ๑๐ ปี ว่าสภาพการณ์เป็นอย่างไร สาเหตุจากอะไร ในโลกนี้เขามีวิธีป้องกันอย่างไรบ้าง ไปพบบุคคลและองค์กรต่าง ๆ เพื่อเสนอความเห็น แต่ทำอย่างไร ๆ อุบัติเหตุจากรถก็ไม่ลด หมอสุกกรผู้จัดการ สสส. เห็นความอุทิศตัวของหมอไพบูลย์ ก็อยากสนับสนุนให้การลดอุบัติเหตุประสบผลสำเร็จ ทั้งสองคนเขาขอร้องให้ผมรับเป็นประธานโครงการนี้ ผมไม่รับ เพราะมีงาน

เยอะอยู่แล้ว หมอไพบูลย์เขาน้อยใจว่าผมไม่ช่วยเขา ทั้งสองคนเจรจากับหมอประคิดให้ช่วยรับเป็น
ประธาน หมอประคิดปฏิเสธเพราะเขาคิดพันอยู่กับเรื่องบุรีซึ่งยังต้องทำอีกมาก แต่ในที่สุดทนอ่อนวอน
ไม่ได้จึงรับเป็น โครงการที่ สสส. สนับสนุนจะต้องมีนิติบุคคลรองรับ จะเป็นทางราชการหรือมูลนิธิก็ได้
เดิมหมอไพบูลย์ติดต่อจะให้โครงการนี้อยู่ในร่มมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ แต่ในที่สุดหมอสุภกรขอให้ไป
อยู่ที่โรงพยาบาลรามาริบัติ อันเป็นต้นสังกัดของหมอไพบูลย์

ดังที่เราทราบไว้ในทางการเมือง มีนายจาตุรนต์ ฉายแสง รองนายกรัฐมนตรี กับ นายนิกร จำนง
รมช.คมนาคม ที่เอาจริงเอาจังกับการลดอุบัติเหตุจราจร โดยได้รับการสนับสนุนในด้านความรู้จากหมอ
ไพบูลย์และหมอประคิด แต่อุบัติเหตุจราจรก็ยังไม่ลดลงเลย ดังในวันหยุดสงกรานต์ที่ผ่านมา จำนวนคน
ตายจากอุบัติเหตุจราจรกลับเพิ่มขึ้นไปอีก

ที่เล่ามา พอเป็นตัวอย่างเพื่อให้เห็นความยากลำบากของการที่จะสร้างเสริมสุขภาพให้ได้ผล
ผู้บริหาร สสส. เห็น้อยยากสุดประมาณ ไร่จะแจกจ่ายเงินไปใช้เงินกันง่าย ๆ แต่ต้องแสวงหาบุคคลและ
องค์กรต่าง ๆ ที่จะสามารถทำงานสร้างความรู้และโยงความรู้ไปสู่การปฏิบัติจนเกิดผล บุคคลและองค์กร
ดังกล่าวมีไม่มากนัก เป็นเรื่อง “คุณประโยชน์” ไม่ใช่ผลประโยชน์หรือผลประโยชน์ทับซ้อนแต่อย่างใด

ภารกิจในการสร้างเสริมสุขภาพของคนทั้งประเทศเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่ อยากให้คนไทยระลึกถึง
พระปฐมบรมราชโองการเมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์ที่ว่า

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม”

นี่คือ ทิศทางที่ใหญ่ที่สุดของคนไทยและของประเทศไทย

แผ่นดินจะต้องมีธรรมครอง และเกิดประโยชน์สุขต่อมหาชน

“ประโยชน์สุข” ก็คือ สุขภาวะ

คนไทยและกลไกทั้งหมดของประเทศ จะต้องมุ่งไปสร้างประโยชน์สุขหรือสุขภาวะของมหาชน
สสส. เป็นกลไกอย่างหนึ่งที่จะสนับสนุนการสร้างประโยชน์สุขของมหาชน ดังกล่าวนั้น

ภารกิจใหญ่โตกับข้อกล่าวหาจิบจ้อย เรื่องว่าทำไมโครงการนี้มาขึ้นกับมูลนิธิโรงพยาบาล
รามาริบัติ ไม่ขึ้นกับมหาวิทยาลัยมหิดล ดูจะขาดสาระเต็มที มันไม่ดับเบิลสแตนด์ไปหน่อยหรือ ถ้า
เทียบกับเรื่อง “บกพร่องโดยสุจริต” อันโด่งดัง

นายกรัฐมนตรีพูดหลายครั้ง แบบแผ่นเสียงคร่ำครวญว่า “ไม่โปรงใส เอาเงินไปแจกกัน แล้วก็มาตำ
รัฐบาล”

ปลุชนยอมมี “ยามดี” และ “ยามร้าย” นายกรัฐมนตรีก็คงเช่นเดียวกับคนเรา “ยามร้าย” นั้น
แม้สิ่งที่ไม่จริงก็เชื่อว่าจริงได้ การให้ร้ายขององค์กรและบุคคลที่เขาทำประโยชน์แก่ประเทศชาตินั้นเป็นบาป
อย่างยิ่ง

คนเราทำผิดพลาดกันได้ แต่ถ้ารู้ตัวแล้วแก้ไขเสียก็เรียกว่าทำดี ขอให้ท่านมี “ยามดี” มาก ๆ เกิด
ประโยชน์จะเกิดแก่ตนเองและประเทศชาติ

การไปว่าองค์กรเขาไม่โปร่งใสๆ นั้น ต้องระวังจะถูกฟ้องศาลปกครองได้ เพราะเป็นการให้ร้ายองค์กร สสส. เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นโดยกฎหมายและมีระบบตรวจสอบอยู่แล้วตามกฎหมาย แต่ถ้าสงสัยก็สามารถตั้งคณะกรรมการที่เป็นกลางขึ้นมาตรวจสอบ แล้วรายงานต่อสาธารณะได้ ไม่ใช่เที่ยวพูดว่อนๆ ไปโดยไม่มีหลักฐาน อย่าลืมนะว่าแผ่นดินนี้ต้องมีธรรมาภิบาล

“ประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม” นั้นสำคัญอย่างยิ่งยวด

พระมหากษัตริย์เป็นสัญลักษณ์ของชาติ เมื่อมีพระบรมราชโองการอันสำคัญยิ่งเช่นนั้น ควรที่คนไทยทั้งชาติจะร่วมกันปฏิบัติให้เป็นจริง ให้แผ่นดินนี้ธรรมาภิบาล เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม

เราต้องร่วมกันสร้างประโยชน์สุขของมหาชนทั้งประเทศ มากกว่ามัวไปทะเลาะกันด้วยเรื่องที่ไม่เป็นเรื่อง
